

ΕΚΘΕΣΗ ΑΡΧΕΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ.

«ΑΘΗΝΑ 1940-1944. Η ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΗΣ. ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΤΟΧΗ, ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ, ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ»

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ

Θεματικές Ενότητες Έκθεσης:

Ενότητα 1: Ο Ελληνοϊταλικός Πόλεμος

Ενότητα 6α: Η Αντίσταση

Ενότητα 2: Η Αθήνα στον Πόλεμο

Ενότητα 6β: Δωσιλογισμός

Ενότητα 3: Οι Γερμανοί στην Αθήνα

Ενότητα 7: Η Γερμανική Αποχώρηση

Ενότητα 4: Καθημερινή Ζωή

Ενότητα 8: Η Απελευθέρωση

Ενότητα 5: Η Πείνα

Βλ.: <http://freeathens44.org/ekdiloseis/%CE%B7%CE%AD%CE%BA%CE%B8%CE%B5%F%83%CE%B>

Στην εκπαιδευτική επίσκεψη περιλαμβάνονται επίσης,

- Προβολές Ντοκιμαντέρ μόνο για τη Βθμια Εκπ/ση. Για την Α/θμια Εκπ/ση ενδείκνυται επίσκεψη μόνο στην έκθεση(χωρίς παράλληλες προβολές) η οποία είναι κατάλληλη για μαθητές της ΣΤ΄τάξης του Δημοτικού Σχολείου. Συνιστάται όμως στους Δασκάλους των μαθητών Δημοτικού να είναι προετοιμασμένοι για την αποφυγή ή τη διαχείριση φωτογραφιών με πιο σκληρό περιεχόμενο στην θεματική ενότητα της Αντίστασης (φωτογραφία αρ. 23) και του δωσιλογισμού συνολικότερα (που ίσως είναι καλύτερα να την προσπεράσουν οι μικροί μαθητές)
- Παράλληλα λειτουργεί Θεματική Έκθεση Βιβλίου από τον Σύνδεσμο Εκδοτών Βιβλίου.

Προτείνεται στους εκπαιδευτικούς οι οποίοι θα επισκεφτούν την έκθεση με τους μαθητές τους:

Α. Να επισκεφθούν την ιστοσελίδα : <http://freeathens44.org/>

Β. Να μελετήσουν το φωτογραφικό και αρχειακό υλικό που υπάρχει στον υπερσύνδεσμο:

<http://freeathens44.org/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C/>

Γ. Να περιηγηθούν στο φωτογραφικό υλικό από την έκθεση

<http://freeathens44.org/%CF%86%CF%89%CF%84%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B5%CF%82/>

Δ. Να λάβουν υπόψη τους το οπτικοακουστικό υλικό από το Αρχείο της ΕΡΤ :

<http://freeathens44.org/video-audio/>

Ε. Να περιηγηθούν στο αναρτημένο εκπαιδευτικό υλικό από τα οποίο ελεύθερα μπορούν αξιοποιήσουν ιδέες και σενάρια για την προετοιμασία των μαθητών πριν την επίσκεψη στην Έκθεση.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ-ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΠΡΟΒΟΛΩΝ

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ πριν την Εκπαιδευτική Επίσκεψη

Α. Προετοιμασία Εκπαιδευτικού σχετικά με την ιστορική περίοδο και το περιεχόμενο της Έκθεσης, όπως αυτό αναφέρεται παραπάνω. Ιδανικά ο εκπαιδευτικός θα μπορούσε να επισκεφθεί την έκθεση πριν την επίσκεψη με τους μαθητές του και να εντοπίσει στο χώρο τις φωτογραφίες, τα αρχεία ή τα στοιχεία στα οποία θα εστιάσει κατά την επίσκεψη με την τάξη του.

Β. Προετοιμασία και συζήτηση με τους μαθητές στην τάξη σχετικά με την ιστορική περίοδο, επεξεργασία πηγών, φωτογραφικού ή αρχειακού υλικού. Η αφορμή μπορεί να προέρχεται από το σχολικό βιβλίο, μία φωτογραφία, ένα ντοκουμέντο. Μπορεί να αξιοποιηθεί η παρουσίαση της Ε. Κουνέλη¹ σε συνδυασμό με δραστηριότητες και το προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό από τα εκπαιδευτικά σενάρια της ίδιας και των Β. Σακκά, Π. Πυρπυρή και Ι. Δεκατρή.

¹ <http://freeathens44.org/wp-content/uploads/2015/10/%CE%97-%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%91%CE%94%CE%91-%CE%91%CE%9D%CE%A4%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%95%CE%9A%CE%95%CE%A4%CE%91%CE%99-%CE%A3%CE%A4%CE%9F%CE%9D-%CE%A6%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%A3%CE%9C%CE%9F.pdf>

ΕΠΙΣΚΕΨΗ στο χώρο της Πινακοθήκης

Κατά την επίσκεψη στο χώρο της Πινακοθήκης, προτείνεται ο χωρισμός των μαθητών σε δύο ομάδες ως 25 παιδιών, οι οποίες θα επισκεφθούν εναλλάξ την έκθεση και θα δουν ντοκουμαντέρ της επιλογής των εκπαιδευτικών, από το Αρχείο της ΕΡΤ.

Προβολή- Παρακολούθηση Ντοκουμαντέρ: Μπορούν οι εκπαιδευτικοί να έχουν δει τα ντοκουμαντέρ που προτείνονται στο **Παράρτημα** και να επιλέξουν το κατάλληλο για την τάξη τους, σύμφωνα με το δυναμικό, τους στόχους, τις ιδιαιτερότητες, το επίπεδο και τη θεματική στην οποία επιθυμούν να εστιάσουν περισσότερο, ώστε η επίσκεψη αυτή να εντάσσεται αποτελεσματικά σε έναν ευρύτερο διδακτικό σχεδιασμό. Επίσης, συνιστάται η σύνταξη από τους εκπαιδευτικούς ενός πολύ μικρού φύλλου εργασίας, όπου θα μπορούν οι μαθητές να απαντήσουν σε δύο-τρια ερωτήματα ή να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους με αφορμή το ντοκουμαντέρ και να συζητήσουν σχετικά, στη συνέχεια.

Επίσκεψη στην Έκθεση:

Πρόταση Α: Εφόσον, οι εκπαιδευτικοί έχουν ενημερωθεί για τις θεματικές και το περιεχόμενο της Έκθεσης, μπορούν να ξεκινήσουν τη διαδρομή τους κατά χρονολογική σειρά. Σε κάθε **θεματικό σταθμό**, καλό είναι να εστιάζουν αρχικά **σε ένα τεκμήριο**, ως σημείο αναφοράς και στη συνέχεια να συγκρίνουν με τα παρακείμενα, να προσθέτουν, να αποδομούν, να συνθέτουν την **γνωστική και συναισθηματική εικόνα** που αποκομίζουν και παράλληλα να προκαλούν την αναγωγή της στο ευρύτερο ιστορικό συγκείμενο. Προτείνεται σε κάθε έναν από τους θεματικούς σταθμούς της έκθεσης, να ζητάμε από τους μαθητές να εντοπίζουν το τεκμήριο που τους εντυπωσιάζει περισσότερο και με αφορμή αυτό να συνεχίζουμε την ερμηνευτική πορεία μέσα από ερωτήσεις παρατήρησης, σύγκρισης και αναγωγής στη «μεγάλη εικόνα». Η προσέγγιση των φωτογραφιών μπορεί να ξεκινάει σε συνδυασμό- αρχικά ή στη συνέχεια- με τη λεζάντα με πληροφορικό υλικό που συνοδεύει το τεκμήριο, από τα εξωτερικά χαρακτηριστικά, με περιγραφή από τους μαθητές η οποία θα προκληθεί από ερωτήματα των εκπαιδευτικών, και να προχωράει σε δεύτερο επίπεδο στην ερμηνεία της οπτικής, των συμβόλων, των επισημάνσεων, των σκοπών και σκοπιμοτήτων, της απήχησης που μπορεί να είχε στην εποχή της και σήμερα σε μας η συγκεκριμένη εικόνα. Ακολουθώντας, γίνεται συσχέτιση με τα παρακείμενα τεκμήρια της ίδιας θεματικής ενότητας, οι μαθητές συζητούν, κρατούν σημειώσεις, φωτογραφίζουν και προβληματίζονται.

Πρόταση Β: Οι μαθητές μπορούν να έχουν ήδη από το σχολείο χωριστεί σε ομάδες με αφορμή τους θεματικούς σταθμούς της Έκθεσης (π.χ. Ελληνοϊταλικός πόλεμος, Καθημερινή ζωή, Πείνα, κλπ). Αν έχουν καθοδηγηθεί από τον εκπαιδευτικό σε στοχευμένη διερεύνηση τόσο στο διαδίκτυο, όσο και σε ενδεδειγμένη βιβλιογραφία, μπορούν να συντονίσουν εκείνοι εκ περιτροπής την επίσκεψη, αναλαμβάνοντας «τον πρώτο λόγο» η αντίστοιχη ομάδα ανά θεματικό σταθμό, πάντα με την βοήθεια του εκπαιδευτικού που έχει το γενικό συντονισμό της διαδικασίας.

Αν ο εκπαιδευτικός επιθυμεί να επεξεργαστεί με τους μαθητές του συγκεκριμένο ιστορικό θέμα (π.χ. η Καθημερινή ζωή στην Κατοχή), μπορεί να αφιερώσει λιγότερο χρόνο στους άλλους θεματικούς σταθμούς, αλλά θεωρούμε ότι καλό είναι πριν και μετά να εντάξει την προσέγγισή του στο σύνολο της Έκθεσης, ή στο ιστορικό πλαίσιο.

Επίσης, θα μπορούσε αρχικά ο εκπαιδευτικός να αφήσει τα παιδιά για 5-7' να περιεργαστούν μόνα τους το χώρο και τα τεκμήρια και στη συνέχεια να συναντηθούν στην αρχή της διαδρομής για να προχωρήσουν από κοινού στην μελέτη, ανάλυση, ερμηνεία των εκθεμάτων και αναγωγή στη συνολική ιστορική-πολιτισμική εικόνα.

Σημείωση: Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να μείνουν περισσότερο ή λιγότερο σε θεματικές που αφορούν στη διδακτική τους προσέγγιση. Συνιστάται ισορροπημένη αντιμετώπιση στην ενότητα της Αντίστασης και του Δωσιολογισμού.

Τέλος, η παρουσία στο κεντρικότερο σημείο της Έκθεσης ενός Χάρτη της Αθήνας με εποπτική απεικόνιση συμυκνωμένης πληροφόρησης σχετικά με τα κύρια κατοχικά μπλόκα, τις κύριες αντιστασιακές ενέργειες και τους τόπους μαρτυρίου, αξίζει την προσοχή και το χρόνο μας για να παρατηρήσουμε που έγιναν τα περισσότερα μπλόκα, ποιες περιοχές χτυπήθηκαν περισσότερο από τους κατακτητές, ποια συμπεράσματα μπορεί κάποιος να αντλήσει από την εξαιρετική αυτή χαρτογράφηση της Κατοχής και της Αντίστασης στην Αθήνας και τον Πειραιά!

Μετά την Επίσκεψη: Η εκπαιδευτική εμπειρία στην Πινακοθήκη(μελέτη έκθεσης αρχειακού και φωτογραφικού υλικού και η παρακολούθηση σχετικού ντοκουμαντέρ) ενδείκνυται να ολοκληρωθεί με ανασύνθεση της επίσκεψης στην τάξη, συζήτηση και προβληματισμό για θέματα που προέκυψαν και ενθάρρυνση της δημιουργικής έκφρασης των μαθητών για όσα είδαν, άκουσαν, ένιωσαν μέσα από δραστηριότητες που ενεργοποιούν διαφορετικά είδη νοημοσύνης και δίνουν την ευκαιρία στα παιδιά να εκφραστούν μέσα από εικαστικές, γλωσσικές, ψηφιακές, μουσικές κλπ δραστηριότητες. Πολλές ιδέες παρουσιάζονται στα εκπαιδευτικά σενάρια² που υπάρχουν στην ιστοσελίδα και όποιος εκπαιδευτικός επιθυμεί μπορεί να τις αξιοποιήσει στη διδασκαλία

του.

<http://freeathens44.org/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%85%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%8C-2/>

² Εκπαιδευτικά Σενάρια: Β. Σακκά, Σχ. Σύμβουλος Φιλολόγων, Π. Πυρπυρή, Σχ. Σύμβουλος Φιλολόγων, Ε. Κουνέλη, Σχ. Σύμβουλος Π.Ε., Ι. Δεκατρή, Υπ. Πολιτιστικών Θεμάτων Δ.Ε.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ντοκιμαντέρ που θα προβάλλονται στην Πινακοθήκη

1. ΑΓΩΝΕΣ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ 1942 από τη σειρά ντοκιμαντέρ **ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ**

<http://www.ert-archives.gr/V3/public/main/page-assetview.aspx?tid=8120&autostart=0>

Το πέμπτο επεισόδιο της σειράς επικεντρώνεται στην ανάπτυξη του μαζικού αντιστασιακού κινήματος στις κατεχόμενες πόλεις το 1942. Αφηγείται τους αγώνες της Εθνικής Αντίστασης στις κατεχόμενες πόλεις το 1942, έτος κατά το οποίο το οργανωμένο αντιστασιακό κίνημα αναπτύσσεται ραγδαία. Οι παλλαϊκές αντικατοχικές διαδηλώσεις της Αθήνας, στις 24 Μαρτίου και 28 Οκτωβρίου, και η μαθητική του Νοεμβρίου, η γενική απεργία του Σεπτεμβρίου, τα επιτυχημένα εγχειρήματα της «Πανελληνίας Ένωσης Αγονιζομένων Νέων» (ΠΕΑΝ) εναντίον των γραφείων της ναζιστικής «Εθνικής Σοσιαλιστικής Πατριωτικής Οργάνωσης» (ΕΣΠΟ) και της «Οργάνωσης Εθνικοσοσιαλιστικών Δυνάμεων Ελλάδος» (ΟΕΔΕ), ο πρώτος νεκρός φοιτητής στη διαδήλωση της 22ας Δεκεμβρίου, που γίνεται σύμβολο της Αντίστασης, είναι μερικά μόνο δείγματα της αντιστασιακής δράσης. Οι πρωταγωνιστές θυμούνται τα γεγονότα, ενώ το σπάνιο αρχειακό, φωτογραφικό και κινηματογραφικό υλικό ρίχνει άπλετο φως στα γεγονότα που περιγράφονται.

Σκηνοθεσία: Αντώνης Βογιάζος, Παραγωγή EPT 1987, Διάρκεια: 61':27''

2. ΦΟΥΝΤΩΝΟΥΝ ΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ 1943 από τη σειρά ντοκιμαντέρ **ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ**

<http://www.ert-archives.gr/V3/public/main/page-assetview.aspx?tid=8122&autostart=0>

Το έβδομο επεισόδιο της σειράς αναφέρεται στα γεγονότα που συνέβαιναν στις πόλεις της Ελλάδας το 1943, όταν το ίδιο έτος, ευοίωνες προοπτικές πρόσφερε η νίκη των αγγλοαμερικανικών στρατευμάτων στη βόρεια Αφρική καθώς και η νίκη των σοβιετικών στρατευμάτων στη μάχη του Στάλινγκραντ. Η Εθνική Αντίσταση στην Αθήνα και τον Πειραιά εκφράστηκε με διαδηλώσεις κατά της πολιτικής επιστράτευσης (24 Φεβρουαρίου και 5 Μαρτίου), εξ αφορμής της εθνικής επετείου (25 Μαρτίου) και ενάντια στην τρομοκρατία (25 Ιουνίου), αλλά κυρίως με τη σύσταση της «Ενιαίας Πανελλαδικής Οργάνωσης Νέων» (ΕΠΟΝ), από δέκα αντιστασιακές οργανώσεις της νεολαίας (23 Φεβρουαρίου). Ανάλογες κινητοποιήσεις πραγματοποιούνται σε όλες τις κατεχόμενες πόλεις, με κυριότερες εκείνες της περιοχής Μακεδονίας, ενάντια στην παραχώρηση και της υπόλοιπης Μακεδονίας-πέραν της Ανατολικής-στους Βουλγάρους. Με το ίδιο αίτημα οργανώνεται η μαζικότερη των κινητοποιήσεων που είχε γίνει ως τότε στην κατεχόμενη Ευρώπη, στις 22 Ιουλίου 1943 στην Αθήνα, που κατέληξε και σε αιματηρά επεισόδια. Για την απόκρουση της αντίστασης του ελληνικού λαού η κυβέρνηση ΙΩΑΝΝΗ ΡΑΛΛΗ και οι κατακτητές συστήνουν τα Τάγματα Ασφαλείας. Πλούσιο φωτογραφικό υλικό, μαρτυρίες των αγωνιστών της Αντίστασης και κινηματογραφικά ντοκουμέντα αποδεικνύουν τα γεγονότα.

Σκηνοθεσία: Στέλιος Αναστασιάδης, Παραγωγή EPT 1987, Διάρκεια: 61':48''

3. Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ από τη σειρά ντοκιμαντέρ **ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ**

<http://www.ert-archives.gr/V3/public/main/page-assetview.aspx?tid=8134&autostart=0>

Την πολύπλευρη συνεισφορά της γυναίκας στην Αντίσταση περιγράφει το 13ο επεισόδιο της σειράς «ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ» μέσα από τις αφηγήσεις των ίδιων των αγωνιστριών. Αναφέρονται η μαζική συμμετοχή των γυναικών στις διαδηλώσεις, στις απεργίες και στην παροχή βοήθειας σε θύματα πολέμου, το πλούσιο εκπολιτιστικό τους έργο, η ίδρυση της αμιγώς γυναικείας εθνικοαπελευθερωτικής οργάνωσης «Λεύτερη Νέα» και των γυναικείων τμημάτων των οργανώσεων των νεολαίων, η μεμονωμένη δράση της γυναίκας της υπαίθρου στον αγώνα, η συμμετοχή της στον ένοπλο αγώνα μέσω ιδιαίτερων αντάρτικων σχηματισμών και επικίνδυνων αποστολών. Με τη συμμετοχή της γυναίκας στην Αντίσταση αποκτούν νέο νόημα οι έννοιες «πρωτοβουλία», «ευθύνη», «γυναικεία χειραφέτηση», ενώ και επίσημα σε άρθρα της Πολιτικής Επιτροπής Εθνικής Αντίστασης (ΠΕΕΑ) κατοχυρώνεται το δικαίωμα ψήφου των γυναικών στις εκλογές του Εθνικού Συμβουλίου και οι ίσες αποδοχές γυναικών και ανδρών στον εργασιακό χώρο. Προβάλλονται τα πορτρέτα των ηρωίδων της Αντίστασης, μεταξύ άλλων των ΛΕΛΑΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ, ΗΛΕΚΤΡΑΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ, ΙΟΥΛΙΑΣ ΜΠΙΜΠΑ κ.ά, και περιλαμβάνεται φωτογραφικό υλικό καθώς και κινηματογραφικά ντοκουμέντα με εκτελεσμένες νεκρές άταφες γυναίκες που «θήτευσαν» σε γερμανικά στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Σκηνοθεσία: Αντώνης Βογιάζος, Παραγωγή EPT 1987, Διάρκεια: 58'

4. Η ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΚΤΗΤΩΝ από τη σειρά ντοκιμαντέρ **ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ**

<http://www.ert-archives.gr/V3/public/main/page-assetview.aspx?tid=8138&autostart=0>

Το δέκατο τέταρτο επεισόδιο της σειράς «Χρονικό της Εθνικής Αντίστασης» καταγράφει την τρομοκρατία με την οποία οι κατακτητές αντιμετώπισαν το αντάρτικο κίνημα. Εφαρμόζοντας την «αρχή της συλλογικής ευθύνης», οι γερμανικές δυνάμεις κατοχής επέβαλλαν

Ενημερωτικό Σημείωμα - Προτάσεις για Εκπαιδευτικές Επισκέψεις:
Ιωάννα Δεκατρή, Ιστορικός-Αρχαιολόγος, Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων
Γ' Δ.Δ.Ε. Αθήνας, 12/10/2015.

σκληρά αντίποινα εναντίον του ελληνικού πληθυσμού. Γίνεται αναφορά στις ομαδικές εκτελέσεις αμάχων στην Κρήτη τον πρώτο χρόνο της Κατοχής, στις σφαγές στα Κερδύλια Νιγρίτας (17 Οκτωβρίου 1941), στο Τρίλοφο Κατερίνης (17 Ιουλίου 1943), στα ολοκαυτώματα της Μουσιώτισσας Ιωαννίνων (25 Ιουλίου 1943), των Καλαβρύτων (13 Δεκεμβρίου 1943) το οποίο χαρακτηρίζεται ως το μεγαλύτερο ολοκαύτωμα της ελληνικής αντίστασης, καθώς και των επτά χωριών της επαρχίας Βιάνου στην Κρήτη (13 Σεπτεμβρίου 1944) και του Μεσοβούνου Πτολεμαΐδας (Απρίλης 1944). Παράλληλα, περιγράφεται η δίωξη και εξόντωση των Ελληνοεβραίων της Θεσσαλονίκης στα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης, γίνεται λόγος για τα στρατόπεδα συγκέντρωσης του ελλαδικού χώρου (Λάρισα, Χαϊδάρη), τα μπλόκα-τις μαζικές συλλήψεις πολιτών-με φονικότερο, το μπλόκο της Κοκκινιάς (17 Αυγούστου 1944) και τέλος, αναφορά γίνεται στην ομαδική εκτέλεση διακοσίων κομμουνιστών στο σκοπευτήριο της Καισαριανής (την Πρωτομαγιά του 1944). Καθ' όλη τη διάρκεια του επεισοδίου, τα γεγονότα φωτίζονται μέσα από τις συγκλονιστικές αφηγήσεις των αγωνιστών της αντίστασης, των κατοίκων που επέζησαν των ολοκαυτωμάτων, των κρατουμένων των στρατοπέδων, ενώ οι προσωπικές μαρτυρίες πλαισιώνονται και από σπάνιο αρχαιολογικό οπτικοακουστικό υλικό, φωτογραφίες κ.ά., που καταγράφουν την εικόνα της αγριότητας των κατοχικών δυνάμεων.

Σκηνοθεσία: Στέλιος Αναστασιάδης, Παραγωγή ΕΡΤ 1987, Διάρκεια: 65'

5. ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ από τη σειρά ντοκιμαντέρ **ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ**

<http://www.ert-archives.gr/V3/public/main/page-assetview.aspx?tid=8146&autostart=0>

Η λήξη της γερμανικής κατοχής είναι το θέμα του 18ου και τελευταίου επεισοδίου της σειράς «ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ». Μνημονεύονται τα συνοδευτικά της γερμανικής αποχώρησης από την ελληνική επικράτεια σφυροκοπήματα των ανταρτών, κατά το δεύτερο μισό του 1944. Αναφέρονται διαδοχικά οι απελευθερώσεις των περιοχών από τις αντάρτικες ομάδες του ΕΛΑΣ και του ΕΔΕΣ-μεταξύ άλλων, της Ανατολικής Μακεδονίας, της Αθήνας, του Πειραιά, της Θεσσαλίας, της Πελοποννήσου, της Ηπείρου, των νησιών-πλην της Κρήτης, που θα απελευθερωθεί τελευταία, τον Μάιο του 1945 με την συνθηκολόγηση της Γερμανίας, παρά την τριήμερη μάχη της Παναγιάς Χανίων. Σχολιάζεται η συμφωνία της Καζέρτας (26 Σεπτεμβρίου), η συμμετοχή του ΟΥΙΝΣΤΟΝ ΤΣΩΡΤΣΙΛ στα ελληνικά πράγματα, οι πανηγυρισμοί της λήξης του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ενώ δεν παραλείπεται να εκφραστεί το παράπονο για τις τραγικές εξελίξεις του Εμφυλίου Πολέμου που θα ακολουθήσουν και θα σκιάσουν το έργο της Εθνικής Αντίστασης. Για άλλη μια φορά το πλούσιο κινηματογραφικό, φωτογραφικό και έντυπο υλικό και οι καταθέσεις των μαρτυριών, θα φωτίσουν το εξαιρετικής εθνικής σημασίας θέμα της ελληνικής Αντίστασης. Σκηνοθεσία: Αντώνης Βογιάζος, Παραγωγή ΕΡΤ 1987, Διάρκεια: 61':39''

6. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ – Ο ΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Το ντοκιμαντέρ με θέμα τη συμβολή του Τύπου στον αγώνα 1940-1944, αναφέρεται στον παράνομο Τύπο της γερμανικής κατοχής και παρουσιάζει τη συμμετοχή των δημοσιογράφων και των τυπογράφων στην Εθνική Αντίσταση.

Μέσα από τις μνήμες και τις μαρτυρίες παλαιμάχων δημοσιογράφων της Αντίστασης που βίωσαν τα γεγονότα, περιγράφονται οι επίπονες και με κίνδυνο της ζωής τους συνθήκες παραγωγής και διακίνησης των αντιστασιακών φύλλων και των παράνομων προκηρύξεων. Εξιστορείται το πώς στήθηκαν τα πρώτα μυστικά τυπογραφεία, όπως της ΕΠΟΝ Πειραιά ή της εφημερίδας του ΕΑΜ «Ελεύθερη Ελλάδα». Γίνεται λόγος για την Εαμική Ένωση Συντακτών με πρόεδρο τον Γ. ΚΑΡΑΝΤΖΑ και τη δράση της την περίοδο της Κατοχής, το είδος των εντύπων και των απόψεων που απηχούσαν, καθώς και για το ρόλο των δημοσιογράφων που πήραν μέρος στην Αντίσταση. Μιλούν οι: ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ, πρόεδρος του Πανελληνίου Συνδέσμου Αγωνιστών Δημοσιογράφων Εθνικής Αντίστασης, ΝΙΚΟΣ ΚΥΡΙΑΖΙΔΗΣ, ΑΝΔΡΕΑΣ ΙΩΣΗΦ, ΒΑΣΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΣΑΛΑΡΗΣ, ΗΡΑΚΛΗΣ ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΕΡΒΟΣ, ΜΗΝΑΣ ΛΑΜΠΡΙΝΙΔΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΡΔΑΣΗΣ και ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΟΛΙΑΝΙΤΗΣ, πρώην σχολάρχης διευθυντής του κέντρου Ελληνικών Σπουδών, ΠΑΝΟΣ ΚΑΡΥΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΜΑΝΩΛΑΚΟΣ, πρόεδρος ΕΣΗΕΑ.

Μιλούν ακόμη οι φωτορεπόρτερ της εποχής που βρέθηκαν στην «Κυβέρνηση του Βουνού» ΣΠΥΡΟΣ ΜΕΛΕΝΤΖΗΣ, ο οποίος αναφέρεται στη γνωστή φωτογραφία του πορτρέτου του ΑΡΗ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗ και ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΛΑΦΑΣ που αφηγείται μνήμες από τους πρώτους αντάρτες στα Γιάννενα. Τέλος, ο ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ καταθέτει τη δική του μαρτυρία.

Σκηνοθεσία: Γιώργος Ζερβουλάκος, Παραγωγή του Ιδρύματος Προαγωγής Δημοσιογραφίας Αθανασίου Μπότση 1997, Διάρκεια: 52'

ΕΙΔΙΚΑ ΓΙΑ ΣΧΟΛΕΙΑ (λόγω της μικρής διάρκειας)

7. Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟΝ Β΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ-ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗ ΝΙΚΗ

Επειτειακή ταινία του Τμήματος Επιμορφωτικών Εκπομπών της ΕΤ1 που εξετάζει το ρόλο που διαδραμάτισε η Ελλάδα στο νικηφόρο πόλεμο των Συμμάχων εναντίον του φασιστικού άξονα, κατά τη διάρκεια του Παγκοσμίου Πολέμου. Έχει βασιστεί αποκλειστικά σε σπάνιο αρχειακό υλικό. Χαρακτηριστικά είναι τα πλάνα που παρουσιάζουν ετοιμοθάνατους από πείνα ανθρώπους σε νοσοκομεία της Αθήνας, το χειμώνα του 1942, Ιταλούς στρατιώτες στο Πεδίον του Άρεως να παραδίδουν τον οπλισμό τους σε Έλληνες, το Σεπτέμβριο του 1943, καθώς και σκηνές από τις διαδηλώσεις του 1943 στην Αθήνα. Η εκπομπή είναι αφιερωμένη στη μνήμη του Αντώνη Βογιάζου, σκηνοθέτη της σειράς "ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ".
Σκηνοθεσία: Άγγελος Κοβότσος, Παραγωγή ΕΡΤ 1995, Διάρκεια: 27':30''

8. ΜΕΡΕΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ από τη σειρά ντοκιμαντέρ ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΗ ΧΑΜΕΝΗ ΕΙΚΟΝΑ

<http://www.ert-archives.gr/V3/public/main/page-assetview.aspx?tid=91248&autostart=0>

Σε αυτό το επεισόδιο της σειράς ντοκιμαντέρ προβάλλεται μια σύνθεση οπτικοακουστικού αρχειακού υλικού από την περίοδο της γερμανικής κατοχής στην Ελλάδα και κυρίως στην Αθήνα. Αρχικά παρουσιάζονται πλάνα από την είσοδο των γερμανικών στρατευμάτων στη Θεσσαλονίκη και την Αθήνα και την ανάρτηση της ιταλικής και ναζιστικής σημαίας στην Ακρόπολη. Ακολουθούν πλάνα κεντρικών αθηναϊκών κτιρίων που επιτάχθηκαν από τις δυνάμεις κατοχής. Επίσης προβάλλονται σκηνές της καθημερινής ζωής κατά τη διάρκεια της Κατοχής, οι συγκοινωνίες με τα τραμ και τα γκαζοκίνητα λεωφορεία, το συσσίτιο και ο λιμός που εξολόθρευσε τον άμαχο πληθυσμό της πόλης με πλάνα από την περισυλλογή νεκρών από τους δρόμους, την περίθαλψη παιδιών και ενηλίκων εξασθενημένων από την αστία. Περιλαμβάνονται πλάνα από το ανατιναγμένο κτίριο της Ελληνικής Σοσιαλιστικής Πατριωτικής Οργάνωσης (ΕΣΠΟ) από την ΠΕΑΝ (Πανελλήνιος Ένωσις Αγωνιζομένων Νέων) και από τις απεργίες και διαδηλώσεις που οργανώθηκαν στην Αθήνα. Τέλος προβάλλονται πλάνα από τις εκτελέσεις Ελλήνων αγωνιστών δι' απαγχονισμού, αλλά και από παρελάσεις των Ταγμάτων Ασφαλείας μπροστά από το Καλλιμάρμαρο Παναθηναϊκό Στάδιο και το Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη. Σημαντικό στοιχείο για το οπτικοακουστικό αρχειακό υλικό του επεισοδίου είναι το γεγονός ότι η πλειοψηφία των κινηματογραφικών λήψεων που αναφέρονται στην Αθήνα κατά την περίοδο της γερμανικής κατοχής πραγματοποιήθηκαν από τον ΑΓΓΕΛΟ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ. Με μια μηχανή λήψης 16 χιλιοστών ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ κινηματογράφησε με μυστικότητα κατά τη διάρκεια της κατοχής σκηνές από την καθημερινότητα των πολιτών, αλλά κυρίως τις βαναυσότητες των κατακτητών εις βάρος τους. Η αξία των λήψεων αυτών καταδεικνύεται και από το γεγονός ότι χρησιμοποιήθηκαν ως αποδεικτικό στοιχείο στη δίκη της Νυρεμβέργης.

Σκηνοθεσία: ΟΜΑΔΑ CINETIC, Παραγωγή ΕΡΤ 1990, Διάρκεια: 28':11''

9. ΜΟΝΟ ΜΥΡΙΖΟΝΤΑΣ ΓΙΑΣΕΜΙ – ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

Ταινία-ντοκιμαντέρ με θέμα τα κρατητήρια της Κομαντατούρ την περίοδο της Κατοχής στο κέντρο της Αθήνας, ένα μνημείο σχεδόν άγνωστο στους σύγχρονους Αθηναίους.

Με βασικό αφηγηματικό άξονα τα προσωπικά χαράγματα των κρατουμένων στους τοίχους, ο φακός περιδιαβαίνει τα υπόγεια του μεγάρου της οδού Κοραή –κτιρίου της Εθνικής Ασφαλιστικής που επιτάχθηκε από τους Γερμανούς το 1941- ανασύροντας μνήμες από τα βάσανα των θυμάτων της ναζιστικής κατοχής. Ταυτόχρονα, αναζητάει τον ελάχιστο απόηχο της θυσίας τους στη σύγχρονη Αθήνα, αποτυπώνοντας πλάνα της πόλης της δεκαετίας του '90. Το κείμενο έγραψε ο ποιητής ΜΙΧΑΛΗΣ ΓΚΑΝΑΣ. Η ταινία με τίτλο μια φράση χαραγμένη σε κάποιο τοίχο της φυλακής «Μόνο μυρίζοντας γιασεμί», κέρδισε το Α΄ βραβείο στο Φεστιβάλ Δράμας του 1994.

Σκηνοθεσία: Γιάννης Οικονομίδης, Παραγωγή ΕΡΤ 1994, Διάρκεια: 30'.

10. ΤΗ ΝΥΧΤΑ ΠΟΥ ΚΑΤΕΒΗΚΕ Η ΣΒΑΣΤΙΚΑ

<http://www.ert-archives.gr/V3/public/main/page-assetview.aspx?tid=53053&autostart=0>

Το χρονικό της Γερμανικής εισβολής στην Ελλάδα και στην Αθήνα μέσα από τα ιστορικά γεγονότα και τις προσωπικές μαρτυρίες του Μανώλη Γλέζου και του Λάκη Σάντα. Αναφέρονται στις δράσεις της Ελληνικής αντίστασης και περιγράφουν αναλυτικά τη νύχτα της 30ης προς 31η Μαΐου 1941, όταν κατέβασαν από τον Ιερό Βράχο της Ακρόπολης το σύμβολο του ναζισμού που είχαν υψώσει οι Γερμανοί κατακτητές. Στην εκπομπή παρουσιάζεται σε δραματοποιημένη αναπαράσταση η ηρωική τους αυτή αντιστασιακή πράξη.

Σενάριο, Σκηνοθεσία: Σοφία Ν. Σφυρόερα, Παραγωγή: 1997, Διάρκεια: 34'

Επιμέλεια προγράμματος ντοκιμαντέρ: Αρχείο ΕΡΤ

Τεχνική υποστήριξη :Γιάννης Ξηρουχάκης,

**Ενημερωτικό Σημείωμα - Προτάσεις για Εκπαιδευτικές Επισκέψεις:
Ιωάννα Δεκατρή, Ιστορικός-Αρχαιολόγος, Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων
Γ' Δ.Δ.Ε. Αθήνας, 12/10/2015.**